

Hoe zet je een school voor vluchtelingen op?

Het opzetten van een school voor kinderen van vluchtelingen, hoe gaat dat in de praktijk? We bespreken de aanpak van een schoolbestuur voor het primair onderwijs (Conexus) en een voor het voortgezet onderwijs (Stichting Scholengroep Rijk van Nijmegen) om op korte termijn onderwijs realiseren voor een groot aantal kinderen van vluchtelingen.

In Nijmegen is een grote opvanglocatie gerealiseerd. Drie-duizend vluchtelingen verblijven op de tijdelijke noodopvanglocatie Heumensoord van het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA). Er zijn op Heumensoord 186 kinderen, die jonger zijn dan vijf jaar. Voor hen worden educatieve activiteiten georganiseerd op de noodopvanglocatie zelf. Kinderen van vluchtelingen hebben volgens internationale afspraken over mensenrechten recht op onderwijs. Kinderen van vluchtelingen zijn net als Nederlandse kinderen leerplichtig van vijf tot achttien jaar oud. Het gaat in Nijmegen om ongeveer zeshonderd leerplichtige leerlingen.

TWEE MAANDEN

Een school opzetten voor zeshonderd leerlingen. Een probleem dat in Nijmegen op zeer korte termijn moest worden opgelost. Schoolbesturen Conexus voor het basisonderwijs en Stichting Scholengroep Rijk van Nijmegen, gemeente Nijmegen en Heumen, het COA en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben dit voor elkaar gekregen door samen te werken naar een gemeenschappelijk doel: onderwijs realiseren

‘Een school oprichten voor zeshonderd leerlingen in twee maanden tijd’

voor deze groep leerlingen. In twee maanden tijd hebben zij een onderwijsvoorziening neergezet in een voormalig, leegstaand schoolgebouw, waarop iedereen zeer trots kan zijn. De school telt 36 klassen, twintig klassen voor het basisonderwijs en zestien klassen voor het voortgezet onderwijs. Er is één klas waar nieuwe kinderen die nu nog aankomen in Heumensoord worden opgevangen. Dit zijn met name leerlingen in de

leeftijd van twaalf tot achttien jaar. Er komen nog steeds nieuwe vluchtelingen aan in de noodopvang van Heumensoord en ook deze kinderen gaan vrijwel direct naar school. Vanuit deze opvangklas wordt gekeken welke groep vervolgens geschikt is.

UITEENLOPENDE ACHTERGRONDEN

De achtergronden van de leerlingen zijn zeer divers. Sommige kinderen zijn al een paar jaar niet naar school geweest. Sommige leerlingen hebben zelfs nog

nooit onderwijs gehad en er zijn ook leerlingen die al een flinke onderwijsloopbaan achter de rug hebben. Doel in Nijmegen van alle betrokken partijen was om alle kinderen zo snel mogelijk uit de opvangsituatie te krijgen en op school een veilige, ontspannen plek te bieden. De insteek op de school is dat de leerlingen op de school weer kind mogen zijn. Hoofddoel is het leren van Nederlands. In het primair onderwijs leren de leerlingen Nederlands, krijgen ze sport en spel en diverse creatieve vakken. De leerlingen zijn op leeftijd ingedeeld in kleine groepen van maximaal vijftien leerlingen. In het voortgezet onderwijs zijn de leerlingen ingedeeld op niveau van jaren onderwijs. Er is een grote groep leerlingen in het voortgezet onderwijs die geen of alleen basisonderwijs heeft gehad. Deze leerlingen zitten in aparte groepen. In het voortgezet onderwijs hebben de leerlingen twintig uur per week Nederlands,

“ZE WILLEN ZO GRAAG NAAR SCHOOL”

Het onderwijs aan deze kinderen is moeilijk en intensief, maar vooral ook dankbaar. Mini Veldmaat, docent voortgezet onderwijs groep analfabeten: “Het vraagt van mij creativiteit, doorzettingsvermogen en veel geduld. De leerlingen willen allemaal zo graag naar school. Ze zijn zo blij dat ze Nederlands leren, kunnen sporten en de gebeurtenissen verwerken. Dat maakt het werken met deze kinderen wel heel dankbaar.”

drie uur wiskunde, drie uur sporten, drie uur dramalessen en drie uur tekenen. Er worden dertig lessen van vijftig minuten per week gegeven. Na vijf weken krijgen de leerlingen in het voortgezet onderwijs een Nederlandse taaltoets over de stof van de afgelopen weken. Vooral leerlingen waarvan Nederlands bijvoorbeeld de derde taal wordt, kunnen dan sneller door de lesstof heen en daardoor sneller Nederlands leren. In de hele school zitten jongens en meisjes bij elkaar en er wordt waar mogelijk precies hetzelfde gewerkt als in het reguliere basis- en voortgezet onderwijs met één uitzondering bij het voortgezet onderwijs: de twintig uur Nederlands worden gegeven in hetzelfde lokaal door dezelfde docent. ►

GEBOUW EN INRICHTING

De school is gevestigd in een voormalig schoolgebouw. Pictogrammen en allerlei tekeningen zorgen ervoor dat de leerlingen weten waar zij alles kunnen vinden. Voor het primair onderwijs zijn gekleurde lijnen op de vloer aangebracht: geel voor de onderbouw, rood voor de middenbouw en blauw voor de bovenbouw, zodat de leerlingen de weg kunnen vinden naar hun eigen deel van het gebouw. In de hele school wordt gewerkt met het *Total Pictogram Response*-programma. De basis van het programma is dat er met behulp van pictogrammen of door middel van voordoen en nadoen altijd een respons van de leerling moet plaatsvinden. Er wordt in de school waar mogelijk alleen Nederlands gesproken.

Ook qua inrichting is de school heel bijzonder. Het complete meubilair, lesmateriaal, borden en sportmateriaal is verzameld door beide besturen bij andere scholen in Nijmegen. Voor het primair onderwijs zijn wel nieuwe taal en rekenmethodes aangeschaft.

‘Door deze aanpak krijgen leerlingen de mogelijkheid om te aarden, tot rust te komen en te bouwen aan zichzelf’

PERSONEEL

Er zijn honderd leraren aangesteld. Een grote groep leraren komt vanuit beide besturen. Beide besturen hebben al hun personeel in de gelegenheid gesteld op deze school te komen werken tot juni 2016 (dan gaat de opvanglocatie Heumensoord weer dicht en worden de leerlingen in principe ondergebracht in reguliere opvangcentra met daaraan vrijwel altijd gekoppelde internationale schakelklassen). Deze leraren worden op hun eigen school door andere leraren vervangen. Ook zijn er leraren geworven via het participatiefonds en via het UWV. In het voortgezet onderwijs zijn ook leraren aangesteld met een opleiding pabo. Zij hebben tijdelijk toestemming gekregen van het

“LEERLINGEN WEER EEN VEILIGE STRUCTUUR KUNNEN BIEDEN”

Roos Peters, coördinator van de middenbouw primair onderwijs op de school Heumensoord: “Werken met kinderen met een bijzondere achtergrond is mijn passie. Op de nieuwe Heumensoordschool werk ik als coördinator van de middenbouw; meedraaien in de groepen, zorgleerlingen begeleiden, leerkrachten ondersteunen en coachen, contacten onderhouden met het COA, zijn zo een aantal van mijn taken. De leerlingen weer een veilige structuur kunnen bieden in een rijke en uitdagende leeromgeving, dat is waarvoor ik sta. Om dit samen met een team te mogen doen, dat ontzettend gemotiveerd en betrokken is, is een cadeautje. Ik geniet iedere dag weer als de bussen aan komen rijden en ik de stralende ogen en lachende snoetjes van de kinderen zie.”

ministerie van OCW om in het voortgezet onderwijs te werken. De basisschool heeft een directeur en drie onderwijscoördinatoren. In het voortgezet onderwijs is er een directeur aangesteld. Er zijn verschillende sessies georganiseerd om personeel voor deze school te selecteren. Personeel wordt begeleid en ondersteund in het verzorgen van het onderwijs.

OUDERPARTICIPATIE

De ouders van de leerlingen worden ook betrokken bij het onderwijs. Zo hebben alle ouders in kleine groepen kennis gemaakt met de school en met de leraren. Zij hebben tijdens de bijeenkomst ook uitleg gehad over hoe het Nederlandse onderwijsstelsel in elkaar zit. De leerlingen komen iedere ochtend met vier dubbeldeksbussen naar de school vanaf de noodopvanglocatie Heumensoord. Ouders begeleiden de leerlingen op de heen- en terugreis. In de noodopvanglocatie Heumensoord is per groep bungalows (village) een onderwijscoördinator aangesteld, die ervoor zorgt dat alle leerlingen op tijd bij de bus zijn, er geen verzuim plaatsvindt en die diverse zaken op elkaar afstemt. Ouders kunnen bij de onderwijscoördinator terecht met vragen en problemen. Leerlingen moeten naar school, net als Nederlandse leerlingen. Schoolverzuim is dus niet toegestaan. Ouders en leerlingen worden aangesproken als er toch verzuim is.

Door deze aanpak krijgen de leerlingen de mogelijkheid om in Nederland te aarden, tot rust te komen en te bouwen aan zichzelf.

SAMENWERKING

In dit artikel laten we zien dat samenwerking van alle partijen en een gemeenschappelijk doel voorwaarden zijn om een oplossing te zoeken voor het onderwijs aan de kinderen van vluchtelingen in Nederland. We hopen dat u hiermee een beeld heeft gekregen, hoe u het zou kunnen aanpakken en hoe een tijdelijke schoollocatie voor vluchtelingenkinderen kan worden ingericht. Meestal gaat het om een permanente schoollocatie of de opvang van kinderen van asielzoekers in een reguliere school. Heeft u vragen? Mail dan naar m.lieskamp@cnv.nl. ■

Myriam Lieskamp
Beleidsadviseur CNV Onderwijs